

היום נלמד בעזרת ה':

מנחות דף לו

תנא דבי רבי ישמעאל: נאמר בתורה "וְדָם חָלָלִים יִשְׁתָּה", ומכאן שרק דם שיוצא לאחר שהאדם (או הבהמה) מת הרי הוא מכשיר את הזרעים לקבל טומאה, אבל 'דם קילוח' שהוא דם שהנפש יוצאת בו אינו מכשיר את הזרעים, כיון שאינו 'דם חללים', שבשעה שהוא יוצא האדם (או הבהמה) עדיין אינו מת.

*

ת"ר: השוחט וניתז בתחילת השחיטה מדם השחיטה על דלעת של תרומה, רבי אומר הוכשרה לקבל טומאה, ורבי חייא אומר תולין (= יבואר לקמן).

א"ר אושעיא, מאחר שרבי אומר הוכשר ור' חייא אומר תולין, **אנו על מי נסמוך? באו ונסמוך על דברי ר"ש! שהיה ר"ש אומר שחיטה מכשרת ולא דם:** שרבי שמעון מסייע לדברי רבי חייא, שגם רבי חייא לא אמר שהדם מכשיר, ונמצא שיש כאן שני תנאים שסוברים שהדם לא מכשיר (= ר"ש ורבי חייא) מול תנא יחיד (= רבי) שסובר שהדם כן מכשיר, והלכה כרבים.

אמר רב פפא: כולם מודים שבמקרה שהדם נמצא על הדלעת עד סוף השחיטה שהוא מכשיר, שהרי דם דינו כמים שמכשירים. כל מחלוקתם היא במקרה שהתקנח הדם מהדלעת בין שחיטת הסימן הראשון לשני, -

רבי סבר 'ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף', וגם תחילת השחיטה נחשבת ל'שחיטה', וא"כ הדם שניתז על הדלעת בשחיטת הסימן הראשון הוא דם שחיטה ומכשיר.

ורבי חייא סבר 'אינה לשחיטה אלא בסוף', וכשהתקנח הדם לפני הסימן השני עדיין הוא לא יתקרא 'דם שחיטה' אלא דם מכה, ו'תולין' הכוונה ש'תולים' את הדבר (= אם הדלעת הוכשרה או לא) עד גמר השחיטה, שאם הדם נמצא על הדלעת בסוף השחיטה הרי הוא מכשיר, ואם לא אינו מכשיר.

רב פפא מוסיף לבאר את דברי רבי אושעיא:

ומאי 'באו ונסמוך על דברי ר"ש': ומה שרבי אושעיא אמר 'באו ונסמוך על דברי ר"ש', כוונתו שלדעת ר"ש דם שחיטה אינו מכשיר כלל, ולרבי חייא דם שחיטה כן מכשיר, אלא שבנתקנה הדם (שנחלקו בזה רבי ורבי חייא) הושוו השיטות שלהם, שגם לדעת ר"ש וגם לדעת רבי חייא אינו מכשיר (כל אחד מטעם אחר), ונמצא שבדין זה רבי (שמכשיר) הוא יחיד, ואין דבריו של אחד במקום שנים, ולכן ההלכה שאינו מכשיר.

רב אשי מבאר את המחלוקת באופן אחר:

רב אשי אמר: 'תולין' משמעותו שהדלעת 'תלויה' עד שיבוא אליה ויאמר לנו מה הדין. ואם התקנה הדם, ר' חייא מסתפק האם 'ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף' והדם מכשיר, או 'אינה לשחיטה אלא בסוף' ואינו מכשיר, וא"כ 'תולין' שאמר רבי חייא הכוונה שמספק לא אוכלים את הדלעת ולא שורפים אותה (= שאם התקנה הדם לפני שחיטת הסימן השני ואח"כ נגעה טומאה בדלעת, לא אוכלים אותה שמא היא נטמאה ואסור לאכול תרומה טמאה, אבל לא שורפים אותה כדין תרומה טמאה, שמא לא הוכשרה ולא נטמאת).

רב אשי מוסיף לבאר את דברי רבי אושעיא:

ומאי 'באו ונסמוך על דברי ר"ש': ומה שרבי אושעיא אמר 'באו ונסמוך על דברי ר"ש', כוונתו שלדעת ר"ש דם שחיטה לא מכשיר כלל, ולרבי חייא יש ספק האם דם שהתקנה לפני הסימן השני מכשיר, אלא שלעניין שריפה הושוו השיטות שלהם, שגם לדעת ר"ש וגם לדעת רבי חייא לא שורפים את הדלעת (לר"ש כיון שבכל מקרה דם שחיטה אינו מכשיר והיא טהורה, ולרבי חייא מחמת הספק), ונמצא שבדין זה רבי (שמטמא את הדלעת באופן וודאי) הוא יחיד, ואין דבריו של אחד במקום שנים.

והכי קאמר: וכך אמר רבי חייא: **כגון זאת תולין, לא אוכלין ולא שורפין.**

*